

Magdalena Wysocka, Tomasz Wierzejski

Wydział Nauk Ekonomicznych,
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie¹

Faculty of Economic Sciences,
University of Warmia and Mazury in Olsztyn

***Absolwenci szkół wyższych na rynku pracy —
przykład wybranych absolwentów
Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego***

Streszczenie

W artykule przedstawiono rezultaty badań dotyczących losów zawodowych absolwentów szkół wyższych na rynku pracy na przykładzie Wydziału Nauk Ekonomicznych (WNE) Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego (UWM). Analizy prowadzono między innymi pod kątem: czasu po jakim podjęli pracę, zgodności zatrudnienia z kierunkiem i specjalnością studiów, branży i wielkości podmiotów, w których znaleźli zatrudnienie, oraz zajmowanych stanowisk. Podstawą wnioskowania były studia literaturowe oraz dane zawarte w raportach instytucji centralnych i wojewódzkich. Na podstawie zgromadzonego materiału empirycznego, kierując się subiektywnym osądem jakości kształcenia przejawiającym się w radzeniu sobie absolwentów WNE UWM na rynku pracy, można wystawić im ogólną ocenę dobrą: 40% byłych studentów „znalazło” bowiem pracę w okresie do sześciu miesięcy, 80% wykonuje pracę zgodną z kierunkiem studiów, dla 90% jest to praca w formie stałej umowy oraz blisko co piąty po trzech latach pracy zajmuje stanowisko kierownicze.

Słowa kluczowe: absolwent, losy zawodowe, zatrudnienie

¹ Wydział Nauk Ekonomicznych UWM, ul. Michała Oczapowskiego 4, 11-041 Olsztyn; adresy elektroniczne autorów: magdalena.wysocka@uwm.edu.pl, tomasz.wierzejski@uwm.edu.pl.

Wprowadzenie

Rynek edukacyjny na poziomie wyższym w Polsce ma charakter konkurencyjny. W związku z tym szkoły wyższe podejmują rozmaite działania mające na celu zachęcenie absolwentów szkół średnich do wyboru właśnie „tej konkretnej” uczelni. Dla wielu z nich tego rodzaju aktywność nabiera szczególnego znaczenia ze względu na niedobory potencjalnych studentów wynikające między innymi z sytuacji demograficznej w Polsce. Potencjalni studenci podejmują decyzje o miejscu studiowania w oparciu o wiele kryteriów, wśród których istotne to: renowa uczelni, atrakcyjność kierunku studiów, jakość kształcenia czy też możliwość szybkiego znalezienia pracy zgodnej z kierunkiem i specjalnością ukończonych studiów. W gospodarce rynkowej najlepszym weryfikatorem wymienionych wyznaczników „atrakcyjności uczelni” jest rynek pracy. To na nim spotyka się podaż — absolwenci uczelni, którzy chcą najkorzystniej sprzedać swoje kompetencje, oraz popyt — wyrażany zapotrzebowaniem na pracowników zgłaszanym przez pracodawców, którzy z kolei chcą jak najtaniej kupić potrzebną im siłę roboczą.

Mając na uwadze ciągle podwyższanie szeroko rozumianej jakości kształcenia oraz bardziej trafne dopasowanie prowadzonych kierunków i specjalności do potrzeb rynku pracy, szkoły wyższe wykonują badania losów zawodowych swoich absolwentów². Odbiorcami wyników badań powinni być zarządzający uczelniami, potencjalni studenci, przyszli pracodawcy, a także podmioty stanowiące prawo oraz władze polityczne i administracyjne wpływające na politykę edukacyjną, społeczną i rynku pracy. Efektami sukcesywnego dostarczania wymienionym interesariuszom procesów edukacyjnych wiarygodnych analiz naukowych powinny być: poprawa komunikacji między nimi oraz lepsze dopasowanie systemu edukacyjnego do potrzeb rynku pracy (Jasiński, Bożykowski, Chłoń-Domińczak, Zając, Żółtak, 2017, s. 17–30; Bożykowski, M., Izdebski, A., Jasiński, M., Konieczna-Salamatin, J., Styczeń, M., Zając, T., 2014b, s. 5–21). Innym istotnym rezultatem otrzymywania aktualnych analiz w zakresie losów absolwentów powinno być także podejmowanie przez władze uczelni trafniejszych decyzji w zakresie planów i programów nauczania, co powinno skutkować wyższą jakością kształcenia. Jakość ta przekłada się z kolei na sytuację absolwentów na rynku pracy i jest wyrażana czasem poszukiwania pracy i wysokością wynagrodzenia (Rocki, 2018, s. 92; Zając, Jasiński, Bożykowski, 2017, s. 1–9; Giermanowska, 2014, s. 9).

Od rozpoczęcia transformacji polityczno-gospodarczej w Polsce sytuacja na rynku pracy nie jest korzystna dla absolwentów uczelni. Ta grupa zasobów pracy licznie zasilala rzesze bezrobotnych. Według danych Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (2018) odsetek bezrobotnych z wyższym wykształceniem systematycznie wzrastał w Polsce od 1997 roku, kiedy to odnotowano 64 tysiące osób pozostających bez pracy po ukończeniu studiów (3% ogółu bezrobotnych). Natomiast pod koniec 2017 roku analizowana grupa liczyła już 149 tysięcy osób (13,8% ogółu bezrobotnych).

² Konieczność wykonywania badań wynika także z obowiązującego prawa — podstawę prawną badania losów absolwentów uczelni omówiono w dalszej części artykułu.

Znaczące pogorszenie sytuacji ludzi młodych (w wieku 15–24) z wyższym wykształceniem na rynku pracy w Polsce wystąpiło po kryzysie ekonomicznym z 2008 roku. Porównując dane z 2008 i 2013 roku³, można zauważyć istotny spadek stopy zatrudnienia (z 61,1% do 43,3%) i wzrost stopy bezrobocia (z 16,8% do 23,5%). W tej grupie osób poziom stopy bezrobocia w Polsce był o 4,8 punktu procentowego wyższy niż średnia w krajach unijnych (Rękas, 2015, s. 109–111, na podstawie danych Eurostatu). Natomiast niższe stopy bezrobocia odnotowano wśród nieco starszych polskich absolwentów szkół wyższych (w wieku 25–29) — w 2013 roku wynosiła ona 10,5% i była porównywalna ze średnią w Unii Europejskiej ukształtowaną na poziomie 10,7% (Dzierżek, 2014).

Sytuacja ludzi młodych z wykształceniem wyższym na rynku pracy w województwie warmińsko-mazurskim była podobna do rynku krajowego. Szczegółowe dane w zakresie struktury bezrobotnych z wykształceniem wyższym w województwie warmińsko-mazurskim przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1. Bezrobotni z wykształceniem wyższym w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2007–2017

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba bezrobotnych z wykształceniem wyższym w województwie warmińsko-mazurskim										
4680	5392	7304	7788	9108	9933	10378	8732	7583	6881	5667
Udział procentowy w ogóle bezrobotnych										
4,7	6,2	6,7	7,4	8,5	8,8	9,0	8,9	9,0	9,4	9,4

Źródło: ZWWM, 2010, s. 28; 2012, s. 32; 2013, s. 33; 2014, s. 37–38; 2015, s. 44–45; 2016, s. 44–45; 2017, s. 34–35; 2018, s. 36.

Dane zawarte w tabeli wskazują na niekorzystną tendencję w liczbie i w strukturze osób z wyższym wykształceniem wśród wszystkich bezrobotnych. Ich liczba systematycznie wzrastała do 2013 roku. Od 2014 roku liczba bezrobotnych absolwentów zmniejszała się, ale ich procentowy udział w ogóle bezrobotnych był nadal rosnący. W świetle przytoczonych danych należy dodać, że informują one tylko o liczbie osób pozostających bez pracy, co nie oznacza, że wszyscy pozostali pracują zgodnie z wyuczonym zawodem oraz że wykonują pracę adekwatną do posiadanego wykształcenia.

Prezentowane w artykule losy zawodowe absolwentów szkół wyższych odnoszą się do byłych studentów Wydziału Nauk Ekonomicznych (WNE) Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego (UWM) w Olsztynie. Celem badań była ocena aktywności absolwentów na rynku pracy. Przedmiotem badań była więc aktywność zawodowa, a podmiotem absolwenci wydziału, którzy ukończyli studia w 2013 roku. Problem badawczy sformułowano w postaci następującego pytania ogólnego: jak radzą sobie na rynku pracy absolwenci WNE, któ-

³ W artykule zostały przywołane i porównane inne dane z 2013 r., analizy losów dotyczą bowiem absolwentów z rocznika 2012/2013.

rzy ukończyli studia na kierunku zarządzanie i ekonomia? W postępowaniu badawczym poszukiwano także odpowiedzi na poniższe pytania szczegółowe:

- Ilu absolwentów jest aktywnych zawodowo?
- W jakim czasie od ukończenia studiów podjęli pracę zawodową?
- W jakich organizacjach podjęli pracę zawodową?
- Jakie zajmują stanowiska?

W świetle celu badań, problemu badawczego i pytań szczegółowych postawiono następującą hipotezę: absolwenci Wydziału Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie są dobrze przygotowani do pełnienia ról zawodowych, czego przejawem są: relatywnie krótki czas po ukończeniu studiów, w którym podejmują pracę, oraz wykonywanie zadań zawodowych zgodnie z ukończonym kierunkiem i specjalnością.

Prezentowane badania mają charakter wtórny. Podstawą analiz były dane zastane zaczerpnięte z e-bazy UWM zatytułowanej *Losy zawodowe absolwentów Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie — 3 lata po ukończeniu kształcenia*. Metodą badawczą był sondaż diagnostyczny. Badania ankietowe techniką on-line wykonano w sierpniu 2016 roku — była to pierwsza edycja badań losów absolwentów UWM. Analizowano także dane zawarte w opracowaniach zwartych, artykułach naukowych oraz raportach różnych instytucji, a także opisy systemów monitorowania losów absolwentów uczelni wyższych w kraju i wybranych państwach europejskich.

Podstawa prawna i procedura badania losów absolwentów

Badania losów zawodowych absolwentów są umocowane prawnie w aktach zewnętrznych i wewnętrznych uczelni w Polsce. Głównymi aktami zewnętrznymi są:

- a) *Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym*, w której w art. 13b ust. 10 i 12 jest mowa między innymi o możliwości prowadzenia przez uczelnię „monitoringu karier zawodowych swoich absolwentów w celu dostosowania programów kształcenia do potrzeb rynku pracy”;
- b) *Ustawa z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw*, na mocy której uczelnie zostały zobowiązane do monitorowania losów zawodowych absolwentów;
- c) *Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia*, w którym w par. 6 ust. 1 oraz w par. 11 ust. 1 zaleca się, aby podstawowe jednostki organizacyjne uczelni prowadzące kierunek studiów uwzględniały w programie kształcenia oraz w wewnętrznym systemie zapewnienia jakości „wnioski z analizy zgodności efektów kształcenia z potrzebami rynku pracy oraz wnioski z analizy wyników monitoringu karier zawodowych swoich absolwentów”.

Podstawowe unormowania wewnętrzne są różne w poszczególnych uczelniach. W przypadku omawianej szkoły wyższej jest to *Zarządzenie nr 4/2016 Rektora Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie z dnia 22 stycznia 2016 r. w sprawie określenia obszarów*

procesu dydaktycznego objętych badaniami ankietowymi, wzorów kwestionariuszy ankiet oraz procedur przeprowadzania badań ankietowych. Wymieniono w nim trzy następujące obszary badania losów absolwentów:

- 1) jakość realizacji zajęć dydaktycznych;
- 2) badania losów zawodowych absolwenta;
- 3) badania opinii pracodawców o absolwentach.

Systematyczne badania losów zawodowych absolwentów szkół wyższych są prowadzone w wielu krajach europejskich (tabela 2).

Tabela 2. Programy monitorowania losów zawodowych absolwentów

Kraj	Nazwa badania	Rok rozpoczęcia badań	Częstotliwość badań	Stopa zwrotu ankiet (%)
Niemcy	Badanie absolwentów i kształcenia ustawicznego	1989	– po 1,5 roku – po 4,5 latach	30
Wielka Brytania	Sytuacja absolwentów szkół wyższych na rynku pracy	1994	– po kwartale – po 3 latach	80
Włochy	Charakterystyka absolwenta	1994	– po roku – po 3 latach – po 5 latach	80
Francja	Generacja, pokolenie (śledzenie losów absolwentów)	1997	– po 3 latach – po 5 latach – po 7 latach – po 10 latach	20
Finlandia	Zatrudnienie i kariera absolwentów szkół wyższych	2004	– po 5 latach	60
Austria	Sytuacja zawodowa absolwentów uniwersytetów oraz zawodowych szkół wyższych	2009	– bezpośrednio po studiach	25

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sedlak & Sedlak, 2010, s. 6–49.

W uzupełnieniu treści zawartych w tabeli należy dodać, że w wybiórczo zestawionych programach badania losów zawodowych absolwentów występują zbliżone cele badań. Z jednej strony chodzi o zbieranie i dostarczanie różnym interesariuszom (przede wszystkim zarządzającym uczelniami, instytucjom naukowo-badawczym, instytucjom rynku pracy, organizacjom pracodawców, stowarzyszeniom zawodowym, potencjalnym studentom i pracodawcom oraz oczywiście absolwentom) informacji o ilościowym i jakościowym potencjale kompetencyjnym pojawiającym się na rynku pracy, a z drugiej strony o pozyskiwanie danych na temat oczekiwań pracodawców oraz ich opinii o przygotowaniu zawodowym absolwentów.

W wymienionych w tabeli 2 programach badań są stosowane podobne kryteria oceny przygotowania zawodowego. Absolwenci są pytani głównie o ocenę studiów — programów

kształcenia, czas pozostawania bez pracy po ukończeniu studiów, zgodność wykonywanej pracy z ukończonym kierunkiem nauczania, sektory i branże oraz wielkości instytucji, w których znaleźli pracę, formy zatrudnienia oraz zajmowane stanowiska (Sedlak & Sedlak, 2010, s. 6–49).

Na podstawie dokonanego przeglądu uregulowań prawnych i stosowanych metodyk można stwierdzić, że nie ma jednej wystandaryzowanej metodyki badań losów zawodowych absolwentów szkół wyższych. Różnice dotyczą przede wszystkim częstotliwości realizacji kolejnych edycji badania, narzędzi badawczych (zazwyczaj są to ankiety on-line, ale są także stosowane tradycyjne kwestionariusze „papierowe” oraz kwestionariusze wywiadów telefonicznych bądź bezpośrednich) oraz procedury badań. Ze względu na stosowanie przez badaczy różnych metodyk oraz niejednoznaczne nazewnictwo kierunków i specjalności przy porównaniach i wnioskowaniu do prezentowanych wyników należy podchodzić z pewną ostrożnością. Na tę kwestię zwrócił uwagę między innymi Marek Rocki (2018, s. 91), pisząc, że „niejednoznaczność ofert dydaktycznych określaną taką samą lub zbliżoną nazwą” skutkuje tym, że „różne oferty dydaktyczne poszczególnych uczelni mogą nosić identyczną nazwę, a jednocześnie oferty o identycznych lub zbliżonych efektach kształcenia mogą nosić różne nazwy”.

Zgodnie z procedurą przyjętą w Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w trakcie ostatniego roku studiów jest przeprowadzana akcja informacyjna zachęcająca przyszłych absolwentów do uczestnictwa w badaniach ich losów zawodowych. Od studentów zbiera się także pisemne deklaracje o przyszłościowym udziale w badaniach. Badaniami są objęci wszyscy absolwenci — każdego poziomu studiów (jednolite magisterskie, pierwszego, drugiego i trzeciego stopnia, podyplomowe i kursy dokształcające), formy kształcenia (stacjonarne i niestacjonarne), na każdym kierunku i specjalności. Należy dodać, że udział w badaniach nie jest obowiązkowy. W odpowiednim czasie, tj. zgodnie z par. 1 pkt 2 zarządzenia Rektora po sześciu miesiącach oraz po trzech i pięciu latach od ukończenia studiów, do absolwentów, którzy wcześniej wyrazili zgodę, są kierowane zaproszenia do udziału w badaniach poprzez wypełnienie e-ankiety.

Po zebraniu odpowiedzi od respondentów jest opracowywany raport ogólnouczelniany. W oparciu o ten dokument są tworzone raporty wydziałowe, które następnie stanowią podstawę do ewentualnych zmian w programach i planach studiów oraz w ofercie kształcenia, a także służą do weryfikacji efektów kształcenia.

Wyniki badań

W badaniu losów zawodowych absolwentów szkół wyższych udział wzięli absolwenci Wydziału Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Liczbę absolwentów ogółem oraz w podziale na kierunek (zarządzanie — Z, ekonomia — E) studiów stacjonarnych i niestacjonarnych biorących udział w badaniu przedstawiono w tabeli 3.

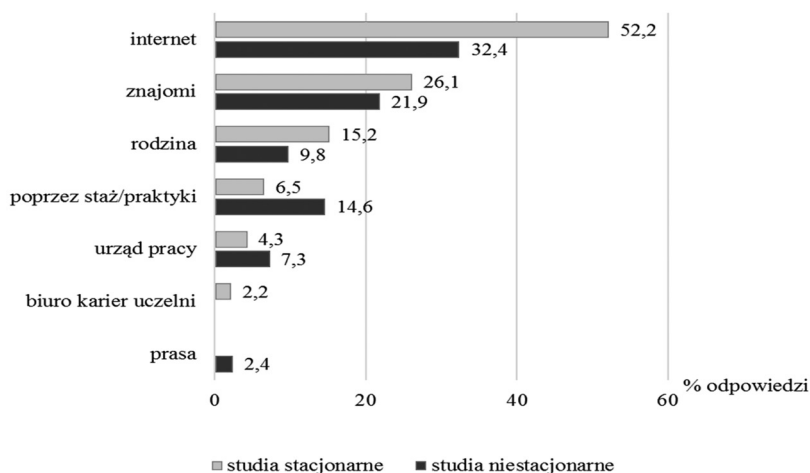
Na podstawie danych zawartych w tabeli 3 można stwierdzić, że najaktywniejszymi respondentami byli absolwenci studiów drugiego stopnia na kierunku ekonomia studiujący zarówno w trybie stacjonarnym, jak i niestacjonarnym. Najmniejszą reprezentację stanowili zaś absolwenci obydwu kierunków studiów licencjackich. Ogółem w badaniu uczestniczyło 898 osób, co stanowiło zaledwie 9,7% wszystkich absolwentów rocznika 2012/2013.

Tabela 3. Udział absolwentów rocznika 2012/2013 w badaniu

Wyszczególnienie			Liczba absolwentów	Liczba absolwentów biorących udział w badaniu	% udziału absolwentów biorących udział w badaniu
Studia stacjonarne	I stopnia	Z	144	7	4,9
		E	161	9	5,6
	II stopnia	Z	132	11	8,3
		E	134	19	14,2
	Razem	Z	276	18	6,5
		E	295	28	9,5
Z+E		571	46	8,1	
Studia niestacjonarne	I stopnia	Z	60	1	1,7
		E	55	5	9,1
	II stopnia	Z	115	19	16,5
		E	97	16	16,5
	Razem	Z	175	20	11,4
		E	152	21	13,8
Z+E		327	41	12,5	

Źródło: obliczenia własne na podstawie e-bazy UWM (2017).

Istotnym wyznacznikiem jakości kształcenia są umiejętności absolwenta do radzenia sobie na rynku pracy po uzyskaniu dyplomu ukończenia szkoły wyższej. Głównie chodzi o rozpoczęcie pracy zawodowej w możliwie najkrótszym czasie i oczywiście wykonywanie zadań zawodowych zgodnie z ukończonym kierunkiem i specjalnością. Zatrudnienie powinno także wiązać się ze stałą umową o pracę. Aby tak się stało, najpierw trzeba jednak tę pracę „znaleźć”. Źródła informacji o potencjalnych pracodawcach, z których najczęściej korzystali absolwenci Wydziału Nauk Ekonomicznych UWM, przedstawiono na wykresie 1.

Wykres 1. Źródła informacji o możliwościach zatrudnienia

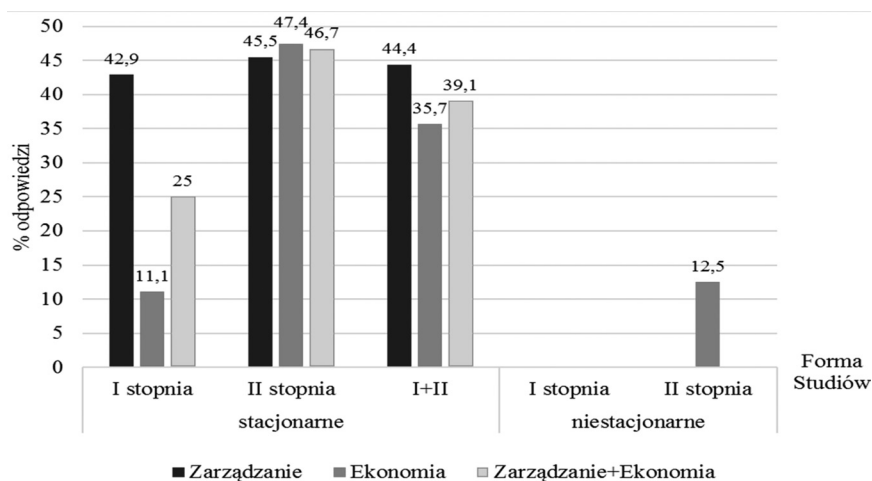
Źródło: opracowanie własne na podstawie e-bazy UWM (2017).

Dane zawarte na wykresie 1 wskazują, że najpopularniejszym źródłem informacji o możliwościach zatrudnienia były ogłoszenia pracodawców zamieszczone w internecie. Z tego źródła korzystał co drugi absolwent biorący udział w badaniu. Pomocne były także informacje od znajomych i rodziny. Na szczególną uwagę zasługuje w zasadzie śladowe korzystanie z usług Biura Karier działającego w uczelni, którego misją jest „wsparcie studentów i absolwentów w wyborze drogi rozwoju zawodowego oraz pomoc w podjęciu aktywności zawodowej i wejściu na rynek pracy”.

Prawie co drugi absolwent studiów magisterskich realizowanych w trybie stacjonarnym znajdował zatrudnienie w ciągu sześciu miesięcy od ukończenia studiów (wykres 2). Większe trudności z uzyskaniem zatrudnienia mieli absolwenci ekonomii po studiach licencjackich, z których zaledwie co dziesiąty został pracodawnikiem w analizowanym czasie. Pokazany na wykresie rezultat dla absolwentów studiów niestacjonarnych⁴ oznacza odsetek nowo zatrudnionych wśród absolwentów studiów drugiego stopnia kierunku ekonomia, którzy nie byli zatrudnieni podczas studiów (100% ankietowanych absolwentów kierunku zarządzanie miało stałe zatrudnienie w trakcie studiów).

⁴ Na wykresie 2 i kolejnych nie zostały zaprezentowane wyniki uzyskane od absolwentów studiów niestacjonarnych pierwszego stopnia, populacja tej grupy respondentów była bowiem znikoma (tabela 3).

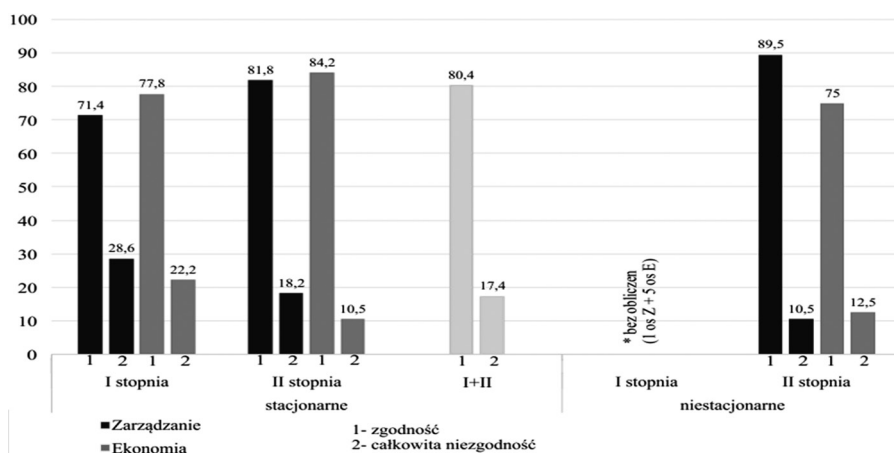
Wykres 2. Absolwenci zatrudnieni w ciągu sześciu miesięcy od ukończenia studiów

Źródło: opracowanie własne na podstawie e-bazy UWM (2017).

Z punktu widzenia efektywności pracy istotną sprawą jest wykonywanie zadań zawodowych związanych z ukończonym kierunkiem i specjalnością. Zgodnie z kierunkiem i specjalnością pracuje około 80% respondentów po studiach stacjonarnych pierwszego i drugiego stopnia obydwu kierunków (wykres 3). Niestety wśród tej grupy absolwentów są także osoby wykonujące pracę całkowicie niezgodną z posiadaną profesją (niepełna co piąty z ogółu ankietowanych), co jest z jednej strony marnotrawstwem kompetencji pracowników z wyższym wykształceniem, a z drugiej stratą ekonomiczną wynikającą z wykonywania pracy niewymagającej ukończenia studiów wyższych.

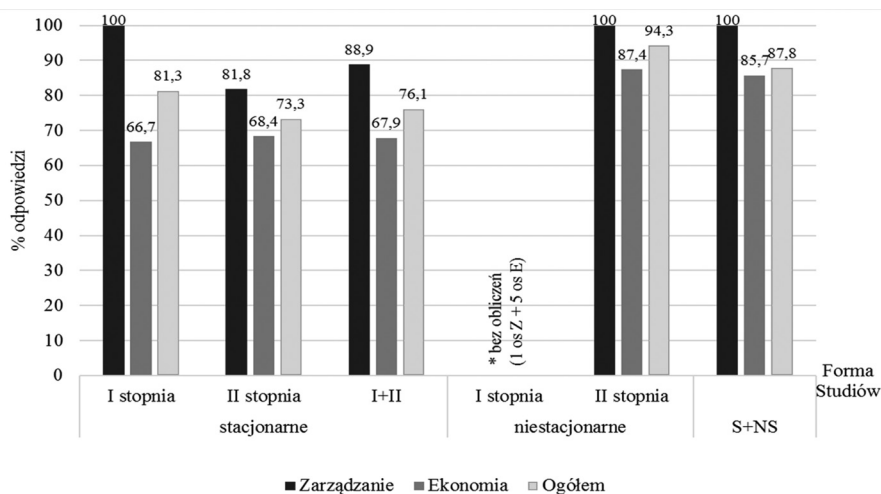
Wykres 3. Zgodność zatrudnienia z kierunkiem studiów

Źródło: opracowanie własne na podstawie e-bazy UWM (2017).

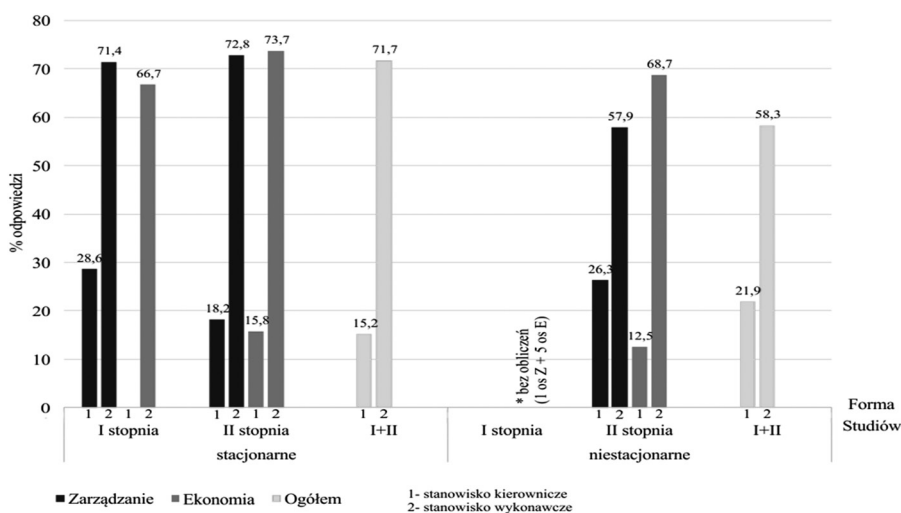
Optymistycznym przejawem jakości kształcenia i dobrego wykonywania pracy jest fakt, że blisko 80% ankietyowanych absolwentów zawarło stosunek pracy w formie stałej umowy o pracę, tj. na czas nieokreślony i w pełnym wymiarze czasu pracy (wykres 4).

Wykres 4. Zatrudnienie absolwentów w formie umowy o pracę

Źródło: opracowanie własne na podstawie e-bazy UWM (2017).

Wykres 5. Zatrudnienie absolwentów według zajmowanego stanowiska

Źródło: opracowanie własne na podstawie e-bazy UWM (2017).

W kwestii formy zatrudnienia lepiej radzili sobie absolwenci studiów stacjonarnych na kierunku zarządzanie, zarówno pierwszego, jak i drugiego stopnia. Korzystniejsze rezultaty odnotowano w środowisku absolwentów studiów niestacjonarnych, wśród których takie umowy o pracę posiadało blisko 90% ogółu ankietowanych. W uzupełnieniu formy zatrudnienia należy dodać, że tylko 7 absolwentów (5 po studiach stacjonarnych i 2 po niestacjonarnych) prowadziło własną działalność gospodarczą.

Jakość kompetencji absolwentów wszelkich kierunków i specjalności jest weryfikowana przez ich zdolności do pełnienia funkcji kierowniczych. Stanowiska zajmowane przez absolwentów WNE zaprezentowano na wykresie 5.

Prawie co szósty ankietowany absolwent studiów stacjonarnych po trzech latach wykonywania pracy zawodowej zajmuje stanowisko kierownicze. Okazało się, że najwięcej tych stanowisk obejmują absolwenci studiów licencjackich na kierunku zarządzanie (niemal 30% respondentów). Podobną tendencję odnotowano wśród absolwentów studiów niestacjonarnych drugiego stopnia.

Absolwenci studiów stacjonarnych i niestacjonarnych obydwu poziomów i kierunków w większości pracują w branży finanse, bankowość i ubezpieczenia (po blisko 40% wszystkich ankietowanych). Na drugim miejscu wskazywano zatrudnienie w podmiotach zaliczanych do administracji publicznej (13% absolwentów studiów stacjonarnych oraz 15,8% studiów niestacjonarnych). Ankietowani absolwenci studiów stacjonarnych pracują głównie w podmiotach mikro oraz w dużych, jeśli chodzi o liczbę zatrudnionych w nich pracowników (po blisko 40% wszystkich respondentów). Natomiast niespełna co trzeci absolwent studiów niestacjonarnych na kierunku zarządzanie pracuje w podmiotach małych, średnich i dużych, a absolwenci ekonomii są zatrudnieni przede wszystkim w podmiotach dużych (43,8% ogółu ankietowanych). Różnicując podmioty według zasięgu terytorialnego działania, można stwierdzić, że absolwenci WNE są zatrudnieni we wszystkich rodzajach tak kategoryzowanych instytucji. W firmach o międzynarodowym zasięgu działania pracują najczęściej absolwenci studiów stacjonarnych pierwszego stopnia na kierunku zarządzanie oraz drugiego stopnia na kierunku ekonomia (odpowiednio 57,1% i 47,4% ogółu biorących udział w badaniu).

Zakończenie

Zebrany w postępowaniu badawczym materiał empiryczny pozwolił na zrealizowanie przyjętego celu. Hipoteza badawcza została zweryfikowana pozytywnie. Analiza danych źródłowych zaczerpniętych z e-bazy UWM upoważnia do sformułowania trzech zasadniczych wniosków⁵ odnoszących się do jakości kompetencji absolwentów Wydziału Nauk Ekonomicznych UWM:

1. W kontekście trudności absolwentów szkół wyższych ze znajdowaniem pracy rezultat odnotowany wśród absolwentów WNE można uznać za zadowalający, gdyż blisko 40%

⁵ Do poczynionego wnioskowania należy podejść z pewną ostrożnością wynikającą z małej reprezentatywności próby badawczej.

- kończących studia w systemie stacjonarnym na obydwu kierunkach rozpoczęło aktywność zawodową w ciągu sześciu miesięcy od ukończeniu studiów.
2. Zdecydowana większość absolwentów, tj. około 80% po studiach stacjonarnych (zarządzanie i ekonomia) oraz blisko 90% po studiach niestacjonarnych na kierunku zarządzanie i 75% na kierunku ekonomia, wykonuje pracę zgodnie z ukończonym kierunkiem i specjalnością.
 3. Prawie 90% ankietowanych otrzymało zatrudnienie w formie umowy o pracę, a co szóstemu absolwentowi studiów stacjonarnych i co piątemu studiów niestacjonarnych powierzono funkcję kierowniczą. Pozostali absolwenci pracują na rozmaitych stanowiskach wykonawczych.

Bibliografia

- Bożykowski, A., Dwórznik, M., Giermanowska, E., Izdebski, A., Jasiński, M., Konieczna-Salamatin, J., Styczeń, M., Zając, T. (2014a). *Monitorowanie losów absolwentów uczelni wyższych z wykorzystaniem danych administracyjnych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Raport końcowy*. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych. Pobrane z: http://pejk.uw.edu.pl/wp-content/uploads/sites/289/2017/12/BLA_Raport_ko%C5%84cowy.pdf [dostęp: 15.08.2018].
- Bożykowski, M., Izdebski, A., Jasiński, M., Konieczna-Salamatin, J., Styczeń, M., Zając, T. (2014b). Ścieżki edukacyjne i zawodowe absolwentów Uniwersytetu Warszawskiego. *Edukacja*, nr 3(128), s. 5–21.
- Dzierżek, A. (2014). *Magister bez pracy. Oto mapa bezrobocia wśród osób z wyższym wykształceniem w UE*. Pobrane z: <http://forsal.pl/artykuly/814514,magister-bez-pracy-oto-mapa-bezrobocia-wsrod-osob-z-wyzszym-wyksztalaniem-w-ue.html> [dostęp: 15.08.2018].
- Eurostat. *Labour Force Survey*. Pobrane z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/labour_market/introduction [dostęp: 01.09.2014].
- Giermanowska, E. (2014). Kontekst badań i problemy badawcze, W: A. Bożykowski, M. Dwórznik, E. Giermanowska, A. Izdebski, M. Jasiński, J. Konieczna-Salamatin, M. Styczeń, T. Zając, *Monitorowanie losów absolwentów uczelni wyższych z wykorzystaniem danych administracyjnych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Raport końcowy*. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych. Pobrane z: http://pejk.uw.edu.pl/wp-content/uploads/sites/289/2017/12/BLA_Raport_ko%C5%84cowy.pdf [dostęp: 15.08.2018].
- Jasiński, M., Bożykowski, M., Chłoń-Domińczak, A., Zając, T., Żółtak, M. (2017). Who gets a job after graduation? Factors affecting the early career employment chances of higher education graduates in Poland. *Edukacja*, nr 4(143), s. 17–30.
- Jelonek, M., Kasperek, K., Magierowski, M. (2015). *Młodzi na rynku pracy — pracownicy, przedsiębiorcy, bezrobotni*. Warszawa: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości.
- Kozłowska, I., Stec, A. (2017). *Raport z badania losów zawodowych absolwentów Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Studia z perspektywy absolwenta. Rocznik 2012/2013*. Olsztyn: Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Biuro ds. Kształcenia.

- MPiPS (2014). *Sytuacja na rynku pracy osób młodych w 2013 roku*. Pobrane z: <https://www.mpips.gov.pl/download/gfx/mpips/pl/defaultopisy/8666/1/1/SYTUACJA%20NA%20RYNKU%20PRACY%20OSOB%20MLODYCH%20W%202013.pdf> [dostęp: 20.05.2017].
- MRPiPS (2018). *Sytuacja na rynku pracy najlepsza od początku transformacji*. Pobrane z: <https://www.mpips.gov.pl/aktualnosci-wszystkie/art,5543,9795,sytuacja-na-ryнку-pracy-najlepsza-od-początku-transformacji.html> [dostęp: 15.08.2018].
- PARP (2013). *Bilans Kapitału Ludzkiego w Polsce. Najważniejsze wyniki III edycji badań BKL z 2012 roku*. Warszawa: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości.
- PARP (2015). *Bilans Kapitału Ludzkiego w Polsce. Najważniejsze wyniki V edycji badań BKL z 2014 roku*. Warszawa: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości.
- Paturej, E., Poszewiecka, B., Konopka, I. (2013). *Raport z badania ankietowego na temat: »Losy zawodowe absolwentów Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie« przeprowadzonego wśród absolwentów rocznika 2011/2012*. Olsztyn: Uniwersytet Warmińsko-Mazurski.
- Procedura badania ankietowego »Losy zawodowe absolwenta UWM w Olsztynie« (Załącznik nr 2a do Zarządzenia nr 4/2016 Rektora UWM w Olsztynie z dnia 22 stycznia 2016 r.)*. Pobrane z: <http://www.uwm.edu.pl/wmww/specjalizacja/wszjk/losyzawodoweabsolwenta.pdf> [dostęp: 20.05.2017].
- PWSZ (2012). *Pogłębiona analiza problemu. Projekt »System monitoringu losów absolwentów«*. Raport z badań. Chełm: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa.
- Rękas, M. (2015). *Sytuacja ludzi młodych na rynku pracy w Polsce i innych krajach Unii Europejskiej w latach 2008–2013. Studia Ekonomiczne. Zeszyty naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, nr 214*, s. 103–114.
- Rocki, M. (2018). *Rynkowa wycena absolwentów studiów ekonomicznych w Polsce. Ekonomista, nr 1*, s. 89–102. Pobrane z: <http://www.ekonomista.info.pl/openaccess/?rok=2018&nr=1&strona=89&sw=2021> [dostęp: 15.08.2018].
- Sedlak & Sedlak (2010). *Monitorowanie losów zawodowych absolwentów szkół wyższych — rozwiązania stosowane w wybranych krajach europejskich*. Kraków: Sedlak & Sedlak.
- WUP (2016). *Analiza sytuacji na rynku pracy w województwie warmińsko-mazurskim w pierwszym półroczu 2016 roku*. Olsztyn: Wojewódzki Urząd Pracy.
- Zajac, T., Jasiński, M., Bożykowski, M. (2017). *Does It Pay To Be a Stem Graduate? Evidence from the Polish Graduate Tracking System. Research & Occasional Paper Series: CSHE.13.17*, s. 1–9. Berkeley: Center for Studies in Higher Education, University of California. Pobrane z: https://cshe.berkeley.edu/sites/default/files/publications/updated.final.rops.cshe.13.17.zajac_et_al._paytobestemgrad.11.13.2017.pdf [dostęp: 15.08.2018].
- ZWWM (2007–2017). *Analiza sytuacji na rynku pracy w województwie warmińsko-mazurskim. Monitoring realizacji Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia za lata 2007–2017*. Olsztyn: Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Akty prawne

Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia, Dz. U. z 2014 r. Poz. 1370.

Ustawa z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw, Dz. U. z 2011 r. Nr 84, poz. 455.

Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym, Dz. U. z 2005 r. Nr 164, poz. 1365.

Zarządzenie nr 4/2016 Rektora Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie z dnia 22 stycznia 2016 r. w sprawie określenia obszarów procesu dydaktycznego objętych badaniami ankietowymi, wzorów kwestionariuszy ankiet oraz procedur przeprowadzania badań ankietowych. Pobrane z: <http://bip.uwm.edu.pl/node/5013> [dostęp: 20.05.2017].

***Graduates of colleges on the labour market —
the example of selected graduates of the University of Warmia and Mazury***

Summary

This article presents the results of the research on the professional fate of selected graduates on the labour market on an example of the Faculty of Economic Sciences of the University of Warmia and Mazury. Analyses were conducted, among others in terms of time the graduates took a job, the compatibility of employment with the field and specialty of the study, the trade and the size of the business entity in which they found the job and the occupied position. The basis of the conclusions were literature studies and data included in the reports of central and provincial institutions. On the basis of the gathered empirical evidence, in the subjective judgment of the quality of education manifested in managing graduates on the labor market, it is possible to give a good mark in general, because 40% of graduates found a job in six months after studying, 80% of them work according to the field of study, 90% of them have a permanent contract of employment and close to every fifth graduate has a managerial position after three years working.

Key words: graduate, professional fate, employments